

Analiza poslovnega uspeha OZD

v prvem polletju 1974 v občini
Ljubljana-Bežigrad

Na področju občine Ljubljana Bežigrad deluje 81 gospodarskih organizacij; največ v trgovini in gostinstvu (35) ter v industriji (17) in gradbeništvu (17).

Močno je zastopana tudi dejavnost družbene obrti in to s 13 organizacijami združenega dela. Vsi podatki v tej analizi so zbrani iz podatkov o poslovnem uspehu v I. polletju 1974, ki so jih predložile OZD. Podatki za Ljubljano pa so iz publikacije Zavoda za analize in cene.

Opozarjamo, da niso vključeni podatki GP Temelj iz dejavnosti gradbeništvu, ki ni predložil podatkov.

Podatki so primerljani na uspeh poslovanja v I. polletju 1973 po tekočih cenah, zato moramo stalno upoštevati tudi inflacijski faktor rasti cen, ki znaša 22,8% glede na lansko polletno obdobje, pri čemer pa v rasti cen še ni zajeto povišanje cen moke, kruha, sladkorja ter različnih industrijskih izdelkov, za katere je bila tudi sklenjena vrsta sporazumov o spremembi zadržanih cen. Letno povečanje cen, predvideno za okoli 20% bo tako zelo prekoračeno, saj že prvo polletje izkazuje skoraj 23% rast cen.

Poglejmo sedaj nekaj osnovnih kazalcev poslovanja gospodarskih organizacij v letošnjem I. polletju. Zajet je seveda samo družbeni gospodarski sektor.

Celoten bežigrajski prihodek, to je dohodek, ki so ga gospodarske organizacije dosegle s svojim poslovanjem in kamor štejejo poleg vrednosti prodanega blaga in opravljenih storitev (torej fakturirana realizacija) tudi vse druge dohodke, ki so jih gospodarske organizacije dosegle s svojim poslovanjem, kar so dohodki po pogodbah o združitvi sredstev za skupno poslovanje, obresti od posojenih sredstev ali pa obresti od vrednosti na kredit prodanega blaga in opravljenih storitev in obresti od naloženih sredstev, vrednosti blaga lastne proizvodnje in opravljenih storitev uporabljenih za lastne investicije ali za druge namene, ki imajo značaj končne potrošnje ter drugi dohodki, razen dohodkov, doseženih iz naslova skupne porabe in dohodkov, ki jih OZD po predložitvi vlagajo v posebna sredstva TOZD, torej ta celotni prihodek OZD, znaša za vse gospodarske organizacije skupaj 6,4 milijard din ali 30% več kot istega obdobja lani.

Visoko rast izkazujejo prav vse dejavnosti, največ promet 69% ter kme-

tijstvo in trgovina 57%, z izjemo stanovanjsko-komunalne dejavnosti, kjer je rast 12%. Seveda moramo ob teh podatkih upoštevati tudi povečanje zaposlenosti, ki je 5%, od 22.576 na 23.687 zaposlenih v 80 gospodarskih organizacijah.

V prometni dejavnosti je število zaposlenih za 19 delavcev manjše (sedaj 658), celotni dohodek pa kar za 69% večji. Poleg prometa je število zaposlenih manjše samo še v kmetijstvu (indeks 99), trgovina in obrtna dejavnost pa sta povečali število zaposlenih za 9% oz. 7%.

Za doseganje celotnega dohodka v višini 6,4 milijard din pa so organizacije združenega dela porabile 5,3 milijard din sredstev, kar je prav tako 50% več kot v istem obdobju lani.

Zanimivo in pomembno je, da je

odstotni porast celotnega dohodka zelo vsklajen z odstotno rastjo porabljenih sredstev pri vseh panogah gospodarstva, razen v kmetijstvu in prometu, kjer beležimo padec zaposlenih, visoko rast celotnega dohodka in manjši porast porabljenih sredstev (razlika je 13 oz. 3 indeksne točke), kar kaže na veliko povečanje produktivnosti (t. j. doseženi dohodek na zaposlenega), ki je povečan v kmetijstvu za 88% ter v prometu za 79%, ter produktivnosti t. j. sredstev za reprodukcijo na povprečno uporabljena sredstva (povečanje za 125% oz. 87%).

Res pa je tudi, da je delež kmetijstva in prometa v celotnem bežigrajskem gospodarstvu majhen, vsaka dejavnost sodeluje samo z 0,9% v celotnem doseženem dohodku gospodarstva bežigrajske občine.

STRUKTURA CELOTNEGA DOHODKA PO DEJAVNOSTIH:

Dejavnost	1-6 73	1-6 74	Razlika
1	2	3	3-2
industrija	26,6	25,0	-1,6
kmetijstvo	0,9	0,9	0
gradbeništvo	13,1	12,3	-0,8
promet	0,8	0,9	+0,7
trgovina in gostinstvo	56,1	58,5	+2,4
obrt	2,0	1,9	-0,1
stanovanjsko komunalna dejavnost	0,5	0,5	0
SKUPAJ:	100,0	100,0	0

Gospodarska gibanja v občini so ugodna. Zaradi visoke rasti materialnih stroškov je ekonomičnost (t. j. celotni dohodek na porabljena sredstva) sicer padla od 1,2 na 1,19, kar pomeni, da je gospodarstvo s 100 dinarji porabljenih sredstev ustvarilo 119 din celotnega dohodka. Vendar pa je gospodarstvo z razmahom poslovanja proizvodnje in prometa povečalo učinkovitost gospodarjenja, tako, da se je rentabilnost (t. j. doseženi dohodek nasproti povprečno uporabljenim osnovnim in obratnim sredstvom) povečala od 16,8 na 19,1, oz. za 13%. Močno pa se je povečala tudi produktivnost (doseženi dohodek na zaposlenega) in sicer od 31.701 din na 44.571 ali za 40%. Seveda ne smemo pozabiti na 23% povišanje cen.

Če izločimo komponentno povečanje cen lahko ugotovimo, da se je produktivnost na zaposlenega povečala v občini Bežigrad v prvem letošnjem polletju za 11,2%.

Ekonomičnost je izrazito večja le

v kmetijstvu (indeks 109), izrazito nižja pa je le v gradbeništvu (padec od 167 na 161 ali 4%).

Rast rentabilnosti je večja od povprečja za celo gospodarstvo (indeks 113) predvsem spet v kmetijstvu in prometu (indeks 180 in 138), ter nato še v trgovini in industriji (117).

Zaostajajo pa gradbeništvo (113), obrt (112) in stanovanjsko komunalna dejavnost (65), kar je posledica predvsem zelo povečanih osnovnih sredstev od 9.885 tisoč din na 14.186 tisoč din ali za 44%.

Kot je že omenjeno je produktivnost visoko rasla, po tekočih cenah za celo gospodarstvo občine 40%, v kmetijstvu in prometu kar 88 oz. 79% v trgovini 53% ter v industriji 38%. Ostali izkazujejo manjši porast, gradbeništvo 28%, obrt 25% ter stanovanjsko komunalna 21%. Z izločitvijo vpliva rasti cen so rezultati rasti produktivnosti na zaposlenega bistveno različni.

PRODUKTIVNOST NA ZAPOSLENEGA:

	1-6 74 tekoče cene	1-6 74 cene 31. 6. 73
	1-6 73	1-6 73
Gospodarstvo	140	112,5
Industrija	138	111,1
Kmetijstvo	188	151,3
Gradbeništvo	128	103,0
Promet	179	144,0
Trgovina	153	123,2
Obrt	125	100,6
Stan. kom. dej.	121	97,4

Kmetijstvo in promet še vedno izkazujeta visok porast produktivnosti (51 in 44%), trgovina in gostinstvo 23%, industrija 11%, gradbeništvo pa le 3%, v stanovanjsko komunalni dejavnosti pa je produktivnost realno celo padla (indeks 97,4).

Za poslovanje gospodarstva pomembna pokazatelj uspeha sta še stopnja interne akumulacije in pa produktivnost. Prvi je razmerje med sredstvi akumulacije, ki jih ustvari OZD in pa povprečno uporabljenimi poslovnimi sredstvi. V bežigradskem gospodarstvu se je stopnja interne akumulacije povečala za 23%. Na 100 din uporabljenih sredstev je bilo ustvarjeno 7,3 din akumulacije, lani 5,9.

Ponovno beležimo največji porast stopnje interne akumulacije v kmetijstvu 167% ter v prometu 121%. V naslednji skupini pa je trgovina, ki je dosegla, ob izjemno povečanem doseženem dohodku, kar izvira predvsem iz konjunktornega položaja trgovinskih organizacij s 44% povečanjem stopnje interne akumulativnosti.

V industriji je povečanje 27%. V gradbeništvu pa 6%. Panogi obrt in stanovanjsko komunalna dejavnost izkazujeta padanje stopnje interne akumulativnosti za 2% in 12%.

Dokaj podobne rezultate uspešnosti poslovanja daje drugi kazalec: produktivnost, ki je razmerje sredstev za reprodukcijo in pa spet povprečno uporabljenih poslovnih sredstev. Za celotno bežigradsko gospodarstvo je povečanje 18%, ali v absolutnih številkah na 100 din uporabljenih sredstev je bilo ustvarjeno v tem polletju 8,3 din sredstev za reprodukcijo, lani v istem razdobju pa 7,0.

Reproduktivnost je kmetijstvo v polletju letošnjega leta nasproti I. polletju lanskega leta povečalo za 125%, promet za 87%, trgovina pa za 37%.

Pozitiven je kazalec še pri industriji 22% ter gradbeništvu 4%, obrt in stanovanjsko komunalna dejavnost pa ponovno izkazujeta padec produktivnosti in to za 2% oz. kar 28%!

Gibanje neto osebnih dohodkov kaže na precej zmernejšo rast kot jo izkazujejo ostali parametri gospodarskega poslovanja. Povprečni neto osebni dohodek je bil v prvem polletju v občini Ljubljana Bežigrad 2.659 din nasproti 2.074 din v istem obdobju lani. Povečanje je 28%.

Zanimivo je, da je največje povečanje nominalnih osebnih dohodkov v industriji, za 34%. V trgovini je povečanje 28% in tu je tudi izkazan najvišji povprečni OD v višini 2.837 din.

Vse ostale panoge imajo počasnejšo rast OD med 14% in 22%. Realni OD, torej z upoštevanjem inflacijskega pritiska na rast cen v višini približno 23% za prvo polletje letos, pa so višji samo v industriji za 11%, gradbeništvu 1% in trgovini 5%.

Glede na to, da imajo te dejavnosti levji delež v celotnem gospodarstvu občine, okoli 20.000 zaposlenih od približno 23.500 vseh zaposlenih in okoli 6.140 milijonov din celotnega dohodka od približno 6.400 milijonov din vsega bežigradskega celotnega dohodka in 950 milijonov din doseženega dohodka od 1.055 milijonov vsega doseženega

dohodka, so tudi celotni realni OD (povprečje) v bežigradski občini višji za 5%. V kmetijstvu so padli za 1%, v obrti za 4%, stanovanjsko komunalni dejavnosti za 5%, ter v prometu kar za 9%. Neto osebni dohodki zelo variirajo med različnimi OZD. Najvišji OD izkazuje Prod. organizacija v ustanovitvi s samo 3 zaposlenimi, in sicer 5.272 din, na zaposlenega, najnižji povprečni OD pa je v Pohištvem mizarstvu, obrtni OZD v višini 1.632 din na zaposlenega. Največjo rast izkazuje CP Delo, 70% glede na lansko povprečje prvega polletja, največji padec nominalnih OD (od 80 OZD so se nominalni OD zmanjšali v 6 OZD) kar za 25% pa ima prav tako Pohištveno mizarstvo. Povprečni nominalni neto OD v I. polletju 1974 so, glede na isto razdobje lanskega leta, nižji še v Projektnem biroju ing. Blagajne 12%, Jugoinspekt 2%, IMV 10%, Gostinskem podjetju Črnuče 8%, in v Zivi, ženski posvetovalnici 10%.

Tako pravzaprav že lahko izločimo neko strukturo poslovanja panog v prvem polletju. Najbolj ekspanzivno rast poslovanja izkazuje kmetijstvo in promet. Visoko rast najmočnejša skupina: industrijska in trgovina, ter počasnejšo gradbeništvo, obrt in stanovanjsko komunalna dejavnost.

Tako gibanje je lepo razvidno tudi iz deleža ostanika dohodka v doseženem dohodku, ki ostane OZD za lastno delitev.

Ostaniček dohodka je kategorija, ki jo dobimo, ko odbijemo od doseženega dohodka zakonske in pogodbene obveznosti ter izplačane osebne dohodke in druge osebne prejemke. Ta delež ostanika dohodka je najbolj porasel v prometu od 22% na 45,5% in v

kmetijstvu od 22,5% na 42%, torej povečanje za 108 in 86 odstotka. Povprečno povečanje v bežigradskem gospodarstvu je 18%, industrija in trgovina sta za 25% povečali delež ostanika dohodka v doseženem dohodku, gradbeništvo za 2%, stanovanjsko komunalna dejavnost za 38%, pri čemer pa je nivo ostanika najnižji, 24,1 din od 100 din ustvarjenega dohodka. Obrt ne izkazuje povečanje deleža ostanika. Vsekakor je rast deleža ostanika dohodka spodbuden indikator popraviljanja položaja gospodarskih organizacij v njihovem poslovanju, saj je krepitev materialne osnove in to predvsem z lastnimi viri financiranja osnoven dejavnik uspešnosti, kar pa se pokaže šele v naslednjih obdobjih.

V strukturi virov poslovnih sredstev je prišlo do premikov. Kljub temu, da so poslovni viri za 37,5% večji od nivoja 30. 6. 1973 in znašajo 6.396 milijonov din pa je delež lastnih virov poslovnih sredstev padel od 43,9% na 39% za celo gospodarstvo občine Ljubljana Bežigrad. Tudi dolgoročni krediti zavzemajo manjši delež v celotnih virih poslovnih sredstev, namreč 8,2%, lani 9,9%, medtem ko je opazna rast srednjeročnih kreditov od 3,8% na 4,4% ter kratkoročnih kreditov od 12,2% na 12,5% in pa velik skok dobaviteljev, ki že tako tvorijo skoraj tretjino vseh poslovnih sredstev, povečanje deleža od 27,7% na 31,8%; ali za dobre 4 poene. Drugi viri so povečani od 2,5% na 4,1%. Struktura virov poslovnih sredstev je opazno slabša in rast navezanosti na kratkoročne virov poslovnih sredstev kaže na vedno večjo navezanost na nestabilne virov poslovnih sredstev. Po panogah je situacija zelo različna.

STRUKTURA VIROV SREDSTEV:

Stanje 30. 6. 1974

	Skupaj v milj. din	lastna sred.	Dolg. kred.	Sred. kred.	KK	Dob. + kupci	Drugo
gosp.	6.396,6	39,0	8,2	4,4	12,5	31,8	4,1
ind.	1.873,0	49,5	15,2	4,1	9,8	17,2	4,2
kmet.	60,8	70,3	1,3	1,7	3,3	23,4	—
grad.	851,0	71,6	2,7	0,9	3,9	19,6	1,3
prom.	55,0	80,3	1,5	—	—	11,5	6,7
trg.	3.319,0	17,0	5,9	5,6	17,5	45,0	4,6
obrt	177,6	72,9	3,0	5,6	—	16,7	1,8
st. kom. dejav.	25,0	42,7	17,5	—	—	8,2	31,6

Obrt izkazuje visok delež lastnih sredstev, t. j. 72,9% od vseh virov poslovnih sredstev. V industriji je približno polovica lastnih sredstev v virih poslovnih sredstev (49,5) v stanov. komunalni dejavnosti 42,7%.

Trgovina pa ima zelo neugodno strukturo. Upoštevati moramo, da imajo trgovinske organizacije polovico vseh poslovnih sredstev v občini, 3,3 milijard din od 6,4 milijard din, od tega je komaj 17% lastnih poslovnih sredstev. Ogromen delež tvorijo kratkoročni krediti, 17,5%, in pa dobavitelji in kupci s 45% deležem v virih poslovnih sredstev v trgovinski dejavnosti. Glede na to, da največjo rast izkazujejo predvsem dobavitelji in kupci lahko sklepamo, da se pojav nelikvidnosti, ki se najprej pokaže v trgo-

vinski dejavnosti očitno odraža že tudi v poslovanju gospodarskih organizacij na področju občine Bežigrad.

Na splošno lahko ugotovimo, da se situacija slabša. Rast zadolženosti ocenjujemo s stanjem dobaviteljev in kupcev. Za celo bežigradsko gospodarstvo je povečanje dobaviteljev za 59% nasproti stanju 30. 6. 1973. Edino panoga kmetijstvo je ostala na istem nivoju. Trgovina izkazuje 79% povečanje, obrt celo 97%, industrija 37% in promet 21%, le v gradbeništvu je prišlo do 3% zmanjšanja dobaviteljev.

Z drugega zornega kota lahko dobimo podobne rezultate s pregledom kupcev in pa zalog. Obe kategoriji kažeta na izrazito rast. Prva za 41%, druga za 33%.

Kategorija kupci in dobavitelji v

smislu, da bežigradske organizacije nastopajo kot kreditorji v trgovskem smislu, (z že prodanim in ne plačanim blagom in z avansni dobaviteljev, ta kategorija kaže veliko povečanje v trgovini, na katero odpade 1.688 milij. din od 2.661 milijonov din, kjer je povečanje 50%, v industriji pa 33%, obrt, ki sodeluje sicer v majhnem znesku 50 milijonov, ima celo 60% povečanje. Najmanjša je rast kupcev in dobaviteljev v gradbeništvu, 18%. Zaloge so zelo narasle najbolj v kmetijstvu za 80%, najmanj v prometu za 15%. Vseh zalog je za 1.244 milijonov din. Od tega največ v industriji skoraj 500 milijonov (60% rast) v trgovini okoli 490 milijonov (10% rast).

Poglejmo si še stanje osnovnih sredstev, kapitalno opremljenost dela in pa odpisanost osnovnih sredstev ter amortizacijo. Osnovna sredstva po stanju 30. 6. 1974 glede na stanje leto dni prej so večja za celo gospodarstvo za 17%, najbolj v stan. kom. dejavnosti za 44%, najmanj v prometu, za 7%. Bolj zanimiv in slikovit je podatek koliko osnovnih sredstev po sedanjih vrednostih odpade na zaposlenega.

V povprečju pride na zaposlenega za Bežigradom za 53.367 din osnovnih sredstev po sedanjih vrednostih. Lani ob polletju pa za 49.774 din. Povečanje je 7%. Kapitalna opremljenost dela je največja v obrti, 72.655 din osnovnih sredstev na zaposlenega, pa tudi iztrošenost osnovnih sredstev dela je najmanjša, le 19% amortiziranost osnovnih sredstev. Visoko kapitalno opremljenost dela izkazujejo še industrija 68.500 din na zaposlenega, in kmetijstvo 62.000 din, kot tudi trgovina okoli 57.000 din na zaposlenega. Nizek nivo kapitalne opremljenosti dela imajo gradbeništvo, okoli 30.000 din, stanovanjsko komunalna dejavnost 23.700 din in pa promet s samo 22.500 din na zaposlenega. Edino zmanjšanje vrednosti osnovnih sredstev na zaposlenega ima trgovina in to 5% kar je predvsem posledica povečanja zaposlenosti od 4.200 na 4.550 ali 9%.

Iztrošenost oz. odpisanost osnovnih sredstev je 42%, vendar pa so razlike po panogah zelo značilne. Najbolj reprezentativne panoge, t. j. industrija, gradbeništvo in trgovina izkazujejo povprečno stopnjo odpisanosti, trgovina 38%, ostali dve panogi pa 40% oz. 45%. Najmanjša iztrošenost osnovnih sredstev je v obrti samo 19%, ter v stanovanjsko komunalni dejavnosti 30%. V obeh teh panogah se je stanje zelo popravilo, osnovna sredstva v funkciji so zelo narasla, stopnja odpisa pa je padla. Stopnja odpisa se je zmanjšala še v prometu in to od 68,6% na 67,9%, vendar je še vedno najvišja in kaže na veliko iztrošenost osnovnih sredstev v panogi prometa, kjer sicer nastopa v naši analizi samo Cestno podjetje s 658 zaposlenimi. Glede na sorazmerno vedno hitreje tehnološko zastaranje osnovnih sredstev je pomembno pogledati kakšne stopnje amortizacije nad predpisanimi minimalnimi stopnjami izkazujejo panoge bežigradskega gospodarstva. Predvsem lahko ugotovimo, da je amortizacija nad predpisanimi minimalnimi stopnjami višja od amortizacije po predpisanih minimalnih stopnjah in to:

64,4 milijonov din so izločile bežigradske gospodarske organizacije za amortizacijo nad predpisanimi minimalnimi stopnjami in 56,9 milijonov din za amortizacijo po predpisanih minimalnih stopnjah. Industrija izloča 41 milijonov din za amortizacijo, nad predpisanimi stopnjami in 29,5 milijonov din za amortizacijo po predpisanih minimalnih stopnjah, trgovina 14 milijonov din nasproti 9,0 milijona. Ostale panoge pa za amortizacijo nad predpisanimi stopnjami izločajo manj, gradbeništvo 7,5 milijonov, nasproti 9,0 milijonov din, kmetijstvo 1,1 milijona nasproti 2,2 milijonov din, obrt 0,6 nasproti 1,7. Stanovanjsko komunalna dejavnost in promet pa praktično ne izločata sredstev za amortizacijo nad predpisanimi stopnjami v prvem polletju letošnjega leta.

Vsekakor lahko še enkrat pozitivno ugotovimo, da so gibanja poslovanja v bežigradskem gospodarstvu na splošno dokaj ugodna, da je razmah gospodarskih dejavnosti velik, z izjemo še vedno previsoke rasti cen in pa ponovno zaostrene situacije glede likvidnosti. Vendar pa lahko na te pojave globalnih disproporcij celotnega jugoslovanskega gospodarstva bežigradske OZD vplivajo le v zelo omejenem obsegu.

Da bi še jasneje ugotovili stanje, položaj in razvoj naših 80 OZD bomo poizkusili podati primerjalne podatke glede na celotno ljubljansko regijo in videli kaj predstavlja gospodarstvo bežigradske občine v tej zaokroženi gospodarski regiji. Glede na to, da nam vsi podatki stanja gospodarstva celotne ljubljanske regije še niso dostopni v tem trenutku, bomo dali pregled na stanje ob koncu lanskega leta, razmerja pa v pol leta itak niso bistveno spremenjena.

V številu zaposlenih v ljubljanskih petih občinah sodeluje bežigradske gospodarstvo s 14,9%, v celotnem dohodku pa s 14,1%, kar naj bi dalo orientacijo deleža okoli 15%! V kolikor se držimo te orientacije 15% lahko damo pregled stanja deleža ekonomskih kategorij ter ugotovimo razlike.

Predvsem je bistvenega pomena, da je porabljenih sredstev samo 13,9%, medtem ko je delež amortizacije nad predpisanimi stopnjami celo 17,3%, ter je tako dohodek za razdelitev neke blizu povprečja 15,3%. Del dohodka izločenega za osebne dohodke predstavlja 15,6% delež, del dohodka izločenega za druge osebne prejemke pa celo 27,1%, ostanek dohodka pa predstavlja spet 15,6% delež.

Produktivnost bežigradskega gospodarstva na zaposlenega je večje od produktivnosti za ljubljansko regijo: 71.645 din nasproti 65.580 din, prav tako je tudi rentabilnost večja: 37,0 nasproti 28,6, kot tudi ekonomičnost bežigradskega gospodarstva glede na povprečje. OD so bili za 3,8% nižji od ljubljanskega povprečja, višja pa je bila tudi stopnja interne akumulativnosti: 10,3 nasproti 7,8. Vendar pa je tehnično bežigradske gospodarstvo slabše opremljeno, saj predstavljajo osnovna sredstva samo 7,6% vseh osnovnih sredstev v funkciji v ljubljanski regiji ter lahko trdimo, da je

bežigradske gospodarstvo kapitalno, ekstenzivno gospodarstvo v primerjavi z ljubljanskim povprečjem, saj zaposluje 15% vseh zaposlenih ljubljanskega območja. Tako je bilo povprečno angažiranih z 173.700 din osnovnih sredstev na zaposlenega, v bežigradski občini pa le za 88.250 din. Odpisanost osnovnih sredstev pa je zato bila v bežigradski občini le 37,9%, medtem, ko je povprečje 49,6%.

Tudi financiranje virov poslovnih sredstev kaže na neugodnejši položaj bežigradskih organizacij glede na ljubljansko povprečje. Le 30% vseh virov poslovnih sredstev so lastna poslovna sredstva, ostalo pa so krediti in pa dobavitelji za osnovna in obratna sredstva. Odstotek lastnih sredstev za ljubljansko regijo pa je bil 36,2%.

Gibanja pa so v letošnjem prvem polletju primerjalno naslednja: zaposlenost se je v občinskem gospodarstvu povečala kar za 5%, v ljubljanski regiji za 4,3%, v Sloveniji pa za 4,5%.

Glede na to, da je predvidena rast zaposlovanja v letu 1974 približno 2,5% lahko trdimo, da bo v vsakem primeru preseženo. Visoka rast zaposlovanja kaže na povečanje ekstenzivnosti gospodarjenja, čeprav ugodno vpliva na zmanjševanje števila nezaposlenih. Osebnih neto dohodki so v občini v prvem polletju leta bili 2.659 din, v ljubljanski regiji 2.735 din in za celo slovensko gospodarstvo 2.564 din.

Ljubljansko gospodarstvo je letos v prvih šestih mesecih povečalo celotni dohodek za 40% nasproti enakemu obdobju lanskega leta, Bežigrad 50%! Doseženi dohodek je v ljubljanski regiji povečan za 36%, Bežigrad 48%. Ker so stroški naraščali, tu predvsem upoštevamo naraščanje cen surovin in energije, je tudi stopnja rasti porabljenih sredstev velika: 50% v bežigradski občini in 42% v Ljubljani. Tako je ekonomičnost povsod padla za 1%, pri čemer je ekonomičnost v bežigradski občini še vedno višja. Ob hitri rasti amortizacije doseženi dohodek zaostaja za rastjo celotnega dohodka. Vendar je rast rentabilnosti visoka, enaka v ljubljanski regiji kot tudi v bežigradski občini (13%). Nominalno računana produktivnost na zaposlenega pa je bistveno povečana v bežigradski občini (40%) v Ljubljani pa tudi visoko, vendar le 30%. Stopnja interne akumulacije je povečana za Ljubljano od 4,2% na 4,7%, v občini Bežigrad pa od 5,9% na 7,3%. Pri tem pa je treba omeniti, da so v sredstva akumulacije vključena tudi sredstva, s katerimi delovne organizacije ne razpolagajo, ker so dana v obliki posojil ali pa za skupne rezerve. Prav tako kot v ljubljanski regiji je tudi v bežigradskem gospodarstvu v tem prvem polletju prišlo do sprememb v delitvi dohodka. Delež OD in drugih osebnih prejemkov je v Ljubljani padel od 57,2%, na 53,7%, za Bežigradom pa od 58,9% na 51,2%, ostanek dohodka, ki ostane OZD za interno delitev pa je povečan od 25,6% na 25,9% za Ljubljano in od 32,6% na kar 38,7% za občino Bežigrad. Pogodbene in zakonske obveznosti pa so povečane in sicer od 16,3% na 20,7% za Ljubljano in od 8,5% na 10,1% za občino Bežigrad.

**PREGLED SPREMENB STRUKTURE DELITVE DOSEZENEGA DOHODKA
ZA LJUBLJANSKO REGIJO IN OBČINO BEŽIGRAD
V PRVEM POLLETJU 1973 IN 1974:**

	Ljubljana			občina Bežigrad		
	1-6 73	1-6 74	Razl.	1-6 73	1-6 74	Razl.
OD + drugi oseb. prej.	57,8	53,7	-4,1	58,9	51,2	-7,7
zakonske obveznosti	5,6	11,0	+5,4			
pogodb. obvez.	10,7	9,7	-1,0	8,5	10,1	+1,6
ostanek dohodka	25,6	25,9	+0,3	32,6	38,7	+6,1
Skupaj	100	100		100	100	

V pregledu investicijske dejavnosti smo bili, žal, omejeni na podatke, ki so jih dostavile OZD. Ti podatki so zelo nepopolni, saj je le 44 od 80 OZD poslalo podatke o gibanju investicij letos in lani. Zato je treba ta pregled investicij jemati z veliko rezervno!

Industrija kaže na veliko rast investicij, okoli 80%, pri čemer daje največ investira Belinka, sedemkratno povečanje, v znesku 120 milijonov din. V gradbeništvu je povečanje okoli 40%, v kmetijstvu je porast investicij prav tako 40%, promet pa izkazuje drastičen padec investiranja, na samo 3% lanskim investicij. To izvira iz tega, ker je Inex Adria zmanjšalo svoje investicije od 524 milijonov na 7,5 milijonov. V trgovini zasledimo 60% rast investicij, največ v Lesnini in Commerce-u, obrt praktično ne izkazuje povečanja investicijske dejavnosti, komunalna pa ima povečanje investicij od 6 milijonov na 14 milijonov din ali za 140%. Celotno bežigradsko gospodarstvo, ali bolje, polovica OZD, ki so dale podatke na vpogled, razen prometa kaže v povprečju na močnejše investiranje kot lani.

Se enkrat pa opozarjamo, da je ta pregled nepopolen.

Ob koncu primerjalnega pregleda omenimo še, da so tri bežigradske OZD izkazale ob polletju izgubo zaradi nedoseženega dohodka in to skupaj v višini približno 4 milijone din. Te so: s področja industrije organizacija Tip-Tip, izguba v višini 3.859.000 din, s področja kmetijstva KZ Črnuče 30.000 din in s področja gradbeništva Inženiring 40.000 din. Na področju Ljubljane je 24 organizacij imelo izgubo zaradi nedoseženega dohodka v I. polletju 1974, v skupni višini 85,5 milijonov din. Delež bežigradskih organizacij v tej izgubi je 4,7%. Od te celotne izgube pa nosi kar 54 milijonov din izgube ali skoraj 2/3 Železniško transportno podjetje občine Ljubljana-Center.

Ce povzamemo nekaj zaključnih misli o polletnem gibanju bežigradskega gospodarstva ugotovimo, da je doživelo velik razmah, ki pa je povzročil dosti težav. Kot rezultat teh so precejšnja odstopanja od dogovorjenih proporcij. Gospodarstvo kot celota beleži velike skoke celotnega dohodka kakor tudi doseženega dohodka. Ob nekoliko manjšem porastu OD pa je ostanek dohodka večji kar za 68 odstotkov. Zaloge v celoti so se povečale za tretjino. Sklepamo, da je porast fizičnega obsega zalog manjši od porasta proizvodnje. Vendar pa ob primerno višjih cenah te zaloge vežejo vse preveč

obratnih sredstev. Prav ta konjunktura pa povzroča precej pregrevanje, saj gospodarstvo nanjo ni računalo.

Porasla je medsebojna zadolženost v gospodarstvu. Stanje dobaviteljev je v primerjavi z lanskim leto 59 odstotkov večje, kupec pa za 41 odstotkov. Kljub temu je pozitivna razlika še vseeno 627.332.000 din. OZD se bodo morale slej ko prej začeti boriti še z ne-likvidnostjo, zato bi kazalo že ukrepati.

Veliki konjunkturi gospodarstvo tudi finančno ni kos. Vedno več je potreba po kreditih, zato se struktura sredstev slabša. V strukturi pada udeležba kvalitetnih dolgoročnih kreditov. Oplačilni roki se krajšajo.

Akumulativnost gospodarstva je problematična. Nominalno 23 odstotkov povečanje ne sledi povečanju investicijskih stroškov (cene gradbenega materiala so višje za skoraj polovico). Tudi sama stopnja interne akumulativnosti ni na zadovoljivi višini.

Največje odmiške od dogovorjenega beležimo v zaposlovanju. Stopnja rasti je občutno večja kot v republikah ali pa v Ljubljani. Takšna stopnja skriva v sebi značilnosti ekstenzivnega zaposlovanja, kar pa je v nasprotju z stabilizacijskimi in antiinflacijskimi napori.

Poročilo o delu komisije

za pregled normativnih aktov
delovnih organizacij za leto 1974

V smislu 97. člena zakona o konstituiranju organizacij združenega dela in njihovem vpisu v sodni register opravlja nadzorstvo nad zakonitostjo dela organizacij združenega dela na območju občine Ljubljana Bežigrad komisija za pregled normativnih aktov

delovnih organizacij. Komisija je v prvi polovici leta 1974 delovala kot organ skupščine občine: po izteku mandatne dobe in po konstituiranju sedanje skupščine je njen izvršni svet imenoval novo sestavo komisije, ki šteje sedem članov.

Komisija je v tekočem letu na 12. sejah (3. seje v stari sestavi) obravnavala predložene splošne akte 38 organizacij združenega dela in sicer:

— statute 16 delovnih organizacij, ki v svojem sestavu ne združujejo TOZD,

— samoupravne sporazume o združitvi temeljnih organizacij združenega dela 6 delovnih organizacij, ki imajo v svoji sestavi dvojje ali več TOZD, statute teh delovnih organizacij in statute TOZD v njihovi sestavi,

— 16 statutom organizacij združenega dela pri katerih so bila pregledana samo tista določila, ki se nanašajo na postopek o imenovanju in razrešitvi individualno poslovnega organa (kolegijsko poslovnega organa) in določila, ki določajo pogoje za zasedbo tega delovnega mesta.

Glede na nalogo komisije, da se v delovnih organizacijah v katerih niso bile organizirane TOZD ugotovi, ali dejansko ni pogojev za njihovo ustanovitev, se na sejah komisije ob obravnavi posameznega statuta pregleda in oceni analiza pogojev za organiziranje TOZD.

Doslej pregledani samoupravni sporazumi o združitvi oz. statuti v celoti ne ustrezajo določilom ustave, zakonu o konstituiranju organizacij združenega dela in njihovem vpisu v sodni register ter drugim zakonskim določbam. Posamezni akti namreč vsebujejo vrsto določil, katere je v ponovnem postopku potrebno znova proučiti.

Pomanjkljiva in nesprejemljiva so zlasti določila, ki se nanašajo na urejanje naslednjih zadev:

1. Ustavno načelo, da delavci, ki ustvarjajo dohodek tudi odločajo o njegovi delitvi se pogosto neustrezno izraža v določbah, po katerih imajo zbori delovnih ljudi pravico, da vprašanja, ki se nanašajo na neodtujljive pravice obravnavajo, vendar pa o teh vprašanjih neposredno ne odločajo. V takih primerih zbor delovnih ljudi ni opredeljen kot institucija, ki že odloča.

2. Pri določanju zadev, ki se prenašajo v pristojnost posameznih organov se pogosto pojavljajo neustrezna razmerja med samoupravnimi organi t.j. delavskim svetom, med neposredno izvoljenimi in kolektivno izvršilnimi organi. Slednji glede na status izvršilnega organa nikakor ne morejo imeti pravice odločanja (npr. o uporabi sredstev...)

3. Iz večine pregledanih aktov izhaja, da je bila v delovnih organizacijah, kjer so bile organizirane TOZD, razdelitev sredstev na posamezno TOZD sicer izvršena, vendar pa so se tako razdeljena sredstva ponovno v celoti združila na ravni delovne organizacije. Taka ureditev vsekakor postavlja vprašanje samostojnih TOZD in s tem v zvezi vprašanje pravilne opredelitve